

УДК 338. 439. 62

*Ортіна Г.В.,
к.е.н. доцент МВІП ЗІЕІТ*

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЙОГО РЕАЛІЗАЦІЇ НА ІННОВАЦІЙНІ ОСНОВІ

***Анотація.** У статті досліджено вплив інноваційного розвитку на економічне зростання України. Показано напрями інноваційного розвитку України.*

***Ключові слова.** інновації, розвиток, економіка, наука.*

Постановка проблеми. Актуальність цієї теми полягає у тому, що новий рівень науково-технічного розвитку викликав посилення інноваційної активності господарюючих суб'єктів. Підприємства, що впроваджують інновації, мають більш високий рівень обсягів виробництва та доходів, а їх інноваційна діяльність пов'язана з трансформацією результатів науково-технічної діяльності в новий чи вдосконалений продукт. Перехід до ринкової економіки збільшив значення активізації інноваційної діяльності, проблем формування інноваційного потенціалу країни, що дозволяє реорганізувати економіку, прискорено розвивати наукомістке виробництво, що повинно стати найважливішим фактором виходу з економічної кризи і забезпечення умов для економічного росту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням практичних і теоретичних проблем здійснення інноваційної діяльності займалися багато вітчизняних вчених: Т.У.Буніч, П.Н.Завлін, А.С.Кулагін, Л.И.Леонт'єв, А.Ю.Юданов, І. Бураковський, В. Геєць, І. Лукінов, Є. Савельєва, А. Філіпенко, М. Чумаченко та ін.. Напрями вдосконалення методів проектування, техніко-економічного обґрунтування та оперативного моніторингу ефективності інноваційних проектів регіонального розвитку не залишилися поза увагою зарубіжних дослідників: В.Беренса, Р.Друккера, Д.Кларка, Р.Портера, Й.Шумпетера й ін., які розвинули сучасну теорію економічних відносин, які відображають інноваційний характер підприємництва у виробничій сфері.

Цілі статті. Метою даної роботи є розкриття особливостей інноваційного розвитку та його впливу на економічне зростання, з'ясування ролі інновацій в економіці України.

Виклад основного матеріалу. Достатньою передумовою забезпечення власних науково-технічних інтересів, розвитку науково-технічного комплексу у процесі технологічного обміну є ефективна інноваційна та патентно-ліцензійна політика. На жаль, документи у сфері трансферу технологій, що регламентують інноваційну діяльність в Україні, за якісними

характеристиками значно поступається відповідним документам економічно розвинених країн.

Важливу роль відіграє законодавче та нормативно-правове забезпечення здійснення науково-технічної та інноваційної діяльності в Україні, започатковане Законом України „Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності” [1]. Закон України „Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки” [2] регламентує створення мережі інфраструктурних елементів, зокрема, вітчизняних технологічних парків. Згідно закону, вся продукція цих структур повинна бути інноваційною і високотехнологічною, утворено комісію з організації діяльності технопарків та інноваційних структур інших типів. Комісією затверджено план розробки проектів документів, які необхідно прийняти, щоб технопарки працювали ефективно. Проте, недостатньо прийняти та ввести в дію закон з того чи іншого питання – проблема полягає у тому, як відповідні „організації” (органи влади), будуть його виконувати. Йдеться про коригування закону відомчими інструкціями та роз’ясненнями податковою службою, відмову у співпраці з боку митниці, ручне керування процесами фінансування інноваційної діяльності Міністерством фінансів.

Процес прийняття Верховною Радою України Закону України „Про внесення змін до Закону України „Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків” та інших законів України, що відкриває нові можливості для інноваційно-активних підприємств, на думку аналітиків все більше нагадує „закляте коло”. Йдеться про затримку з наданням технопаркам пільгового режиму функціонування та можливостей створення конкурентоспроможної наукомісткої продукції. При цьому автори поправок не врахували, що без державних субсидій технопарки втрачають для потенційних інвесторів та інноваторів свою економічну привабливість, що суперечить меті створення цих інноваційних структур і ефективній зарубіжній практиці.

Діюче законодавче і нормативно-правове забезпечення інноваційної моделі розвитку нараховує близько 200 нормативно-правових актів [3]. До основоположних законодавчих актів, які регламентують інноваційну діяльність, належать Закони України „Про інноваційну діяльність”, „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні” та „Про загальнодержавну комплексну програму розвитку високих наукових технологій”.

Закон України „Про інноваційну діяльність” визначає її пріоритети, кількість яких є занадто обширною, і на здійснення яких необхідні значні фінансові та матеріальні ресурси. На формування обмеженого кола пріоритетів інноваційної діяльності спрямований Закон України „Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні”, яким до 2007 р. визначено вісім головних середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності національного рівня [3]. Як можна бачити з додатку Р, фактично пріоритети охоплюють всі ключові напрями науки і техніки, проблеми галузей і підгалузей у технологічній модернізації на інноваційній базі. Очевидно, що з огляду на число наведених пріоритетів, невизначеність джерел їх фінансування, і, головне, несформованість інфраструктури інноваційної діяльності досягнення бажаних цілей є достатньо сумнівним.

Розвиток інноваційної діяльності, зокрема у сфері імпорту (експорту) технологій, визначається, насамперед, бізнес-середовищем та оточенням, його готовністю до сприйняття інноваційного процесу чи продукту. Реалізація інноваційної політики вимагає зваженої системи державної підтримки, сприяння та стимулювання інновацій. Провідні позиції в технологічному та соціально-економічному розвитку у сучасних умовах займають саме ті країни, які мають розгалужену та ефективно функціонуючу інноваційну інфраструктуру і використовують її в усьому діапазоні створення та реалізації інновацій. Для ринку інноваційних послуг як підсистеми ринкової економіки, інфраструктура – це сукупність організаційно-правових форм, що опосередковують рух інноваційних

продуктів, чи сукупність інститутів, систем, служб, підприємств, які обслуговують інноваційний ринок і виконують визначені функції по забезпеченню нормального режиму його функціонування. У Концепції Державної програми розвитку інноваційної інфраструктури остання визначається як сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, наукові, виробничі, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні, з питань трансферу технологій тощо) [4].

В розвинених країнах функціонують понад три тисячі технологічних парків, інноваційних центрів, бізнес-інкубаторів, венчурних фондів, центрів трансферу технологій, технополісів та інших інноваційних структур, які складають основу національних інноваційних систем. Узагальнення світової практики дозволяє виокремити різноманітні варіанти стимулювання розвитку інноваційної інфраструктури. Європейська модель розвитку інноваційної інфраструктури ґрунтується на державних інвестиціях та дотаціях і спрямовується, насамперед, на створення нових робочих місць. Наприклад, найбільший науковий парк Франції “Софія Антиполіс” розміщений на площі понад 2000 га і забезпечує зайнятість 6 тис. осіб [5].

Особливої уваги заслуговує аналіз діяльності такого елемента інноваційної інфраструктури як агентства регіонального розвитку (АРР) - своєрідного інституційного феномену 80-90-х рр. ХХ ст., філософія якого була запозичена з досвіду США. Специфіка АРР полягає в виконанні функції “посередника” між місцевими та регіональними “громадами” підприємців і стратегічними намірами влади цих рівнів щодо соціально-економічного розвитку території [7, с. 76]. В Україні інноваційна інфраструктура є ще недостатньо розвиненою, не охоплює усі ланки інноваційного процесу і не має системності у забезпеченні відповідними послугами у сфері інноваційної діяльності, орієнтована на потреби підприємств високорентабельних і низько технологічних галузей, переважно у бізнес-планування та перекваліфікації

персоналу. За даними Держкомпідприємництва, зареєстровано понад 70 бізнес-інкубаторів, а за оцінками Української асоціації бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів лише близько 10 бізнес-інкубаторів реально працюють. Така розбіжність спричинена, насамперед, досі законодавчо не визначеним поняттям бізнес-інкубатора (у Господарському кодексі України взагалі не згадується така організація, як бізнес-інкубатор [8]).

Найбільш розгалужена інфраструктура підтримки підприємництва у м. Києві, Харківській, Дніпропетровській, Донецькій, Полтавській, Львівській, Луганській, Київській, Вінницькій, Миколаївській, Одеській та Житомирській областях.

Висновки. Підсумовуючи викладене, зазначимо, що загальна концепція розвитку інноваційної інфраструктури повинна ґрунтуватися на забезпеченні належних інституційних трансформацій та використання низки економічних стимулів для об'єднання всіх учасників інноваційного процесу - від генерування знань до реалізації інноваційної продукції на внутрішньому і зовнішньому ринках. Йдеться, у першу чергу, не про розширення та збільшення кількості інноваційних структур таких, як технопарки, технополіси, інноваційні центри, бізнес-інкубатори, інноваційні біржі, лізингові, сертифікаційні фірми тощо, а про ефективні організаційно-економічні методи координації та організації їх діяльності. З-поміж складових інноваційної інфраструктури особливого значення набуває розвиток інформаційних та експертно-консультаційних установ і фірм у сфері МТТ. Слід створити централізовану загальнодержавну систему автоматизованого пошуку, збору, накопичення, аналітичної обробки і зберігання, розповсюдження і надання інформації, з одного боку, щодо закінчених НДіДКР, розроблених технологій, винаходів і, з іншого, – потреб у науково-технологічній продукції підприємців-інноваторів, великих підприємств і фірм. Державної підтримки потребують заходи щодо створення маркетингових науково-прогнозних компаній, інноваційно-інформаційних центрів.

Аннотация. В статье исследовано влияние инновационного развития на экономический рост Украины. Показаны направления инновационного развития Украины.

Ключевые слова. инновации, развитие, экономика, наука.

Summary. This article explores the impact of innovation on economic growth in Ukraine. The directions of innovative development of Ukraine.

Keywords. innovation, development, economics, science.

Список літератури.

1. Про основи державної політики у сфері науки і науково-технічної діяльності. Закон України від 13 грудня 1991 р. № 1977-ХІІ / Закони України. – Т. 2. – К., 1996. – С. 441-453.
2. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки. Закон України від 11 липня 2001 р. № 2623-ІІІ. – Відомості Верховної Ради України. – 2001 р. – № 48. – С.253.
3. Інноваційне законодавство України: Повне зібрання нормативно-правових актів. У 3-х т. Укладачі: авт. кол. / За заг. ред. В. В. Костицького. – К., 2003. – Т. 1. – 284 с.; К., 2003. – Т. 2. – 192 с.; К., 2003. – Т. 3. – 152 с.
4. Концепція Державної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2007-2011 роки. (Електронний ресурс: http://www.mon.gov.ua/gr/obg/03_10_2006.doc).
5. Бізнес-інкубування та інноваційні центри: сучасні технології підтримки підприємництва і розвитку інноваційної економіки. (Електронний ресурс: http://www.academia.org.ua/index.php?p_id=53&id=563).
6. Під парасолькою технопарків. (Електронний ресурс: <http://www.madeinua.info/view.aspx?type=ja&lang=1&jaid=622>).
7. Lynch, P. New Labour and the English Regional Development Agencies. – Devolution as Evolution. – 1998. – P. 73-89.
8. Концепція подальшого розвитку інноваційної діяльності в Україні. (Електронний ресурс: www.minindustry.crimeaportal.gov.ua/rus/downloads/konsep.doc).